

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 27 april 1931 kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion med förslag till ändrad lydelse av § 46 regeringsformen.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 208, har herr *David Bergström* hemställt, »att riksdagen måtte såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse av § 46 regeringsformen:

§ 46.

Landet skall förbliva indelat i hövdingdömen under den vanliga lantregeringen. Ingen — — — — förordnas.

Allenast där tvingande omständigheter det påkalla, må Konungen tilldela landshövding uppdrag, som medför vistelse utanför länet.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Landshövdingarnas löner reglerades senast vid 1925 års riksdag. Denna lönereglering avsåg, att i största möjliga utsträckning göra landshövdingarna oberoende av förvärvskällor vid sidan av statstjänsten. I enlighet med denna av departementschefen i propositionen nr 183 med förslag till löneregleringen uttalade och av riksdagen sedermera biträdda mening föreslog Kungl. Maj:t och beslöt riksdagen, att beträffande landshövdingens möjlighet att innehava uppdrag vid sidan av tjänsten skulle gälla samma bestämmelser, som, enligt 3 § i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, gälla för dessa statstjänstemän. På grund härav får med landshövdingbefattning ej förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat och ej heller utan Kungl. Maj:ts tillstånd uppdrag såsom ledamot eller ordförande i styrelse för vissa verk och bolag. Härutöver före-

skrevs emellertid, att landshövding icke finge innehava ordförande- eller ledamotskap i styrelse för bankaktiebolag eller solidariskt bankbolag eller befattning såsom funktionär i dylikt bolag.

Det torde härav vara klart, att Kungl. Maj:t och riksdagen varit ense om att i största utsträckning söka förhindra, att landshövdingarnas arbetskraft tages i anspråk för andra ändamål än länets skötsel. I motionen göres nu gällande, att i fråga om den belastning — vid sidan av landshövdingtjänsten — med allmänna uppdrag av olika slag, för vilken en del landshövdingar varit föremål från de skiftande regeringarnas sida, en närmare utredning torde komma att visa snarare en uppåtgående kurva än motsatsen. Vidare framhålles i motionen, att vederbörande tjänstinnehavares ställning i länet och i länsstyrelsen måste bliva lidande av en dylik belastning med uppgifter och angelägenheter, som ej höra till hans tjänst, och att de län och de länsstyrelser, vilkas chefer i långa tider äro upptagna av andra ting än de till länets skötsel och omvårdnad hörande och i följd därav tidvis kanske endast kunna vistas i länsstaden under ett eller annat kortare besök, icke fara väl därav i längden.

Utskottet anser i likhet med motionären, att det för länets förvaltning är av vikt, att landshövdingarnas offentliga uppdrag begränsas. Det är därför önskvärt, att Kungl. Maj:t iakttaga stor återhållsamhet beträffande överlämnande av sådana uppdrag till landshövdingar. Att emellertid helt förhindra Kungl. Maj:t att taga landshövdingarnas arbetskraft i anspråk för dylika ändamål kan icke vara lämpligt, då det exempelvis på grund av en viss landshövdings särskilda sakkunskap i ett ämne kan vara önskvärt att anlita honom. Ävenledes kunna förekomma spörsmål, beträffande vilkas utredning det är av vikt, att densamma överlämnas till landshövdingen i visst län.

Utskottet har låtit verkställa en undersökning om i vad mån uppdrag tilldelats landshövdingarna av Kungl. Maj:t. Denna undersökning ger emellertid icke vid handen att dylika uppdrag förekommit i sådan utsträckning att större olägenheter uti av motionären berörda avseenden därav kunnat uppkomma.

Enligt utskottets mening är den av motionären föreslagna grundlagstexten icke lämplig. Enligt förslaget lydelse skulle Kungl. Maj:t allenast där tvingande omständigheter det påkalla kunna tilldela landshövding offentligt uppdrag. Då Kungl. Maj:t avgör, om sådana omständigheter böra anses föreligga eller icke, uppnås genom bestämmelsen knappast det resultat, motionären åsyftat, och vinnes i varje fall ingen säkerhet för en följdriktig och fast tillämpning.

Vid behandlingen av detta ärende har utskottet även haft sin uppmärksamhet riktad på det förhållande, att riksdagsmannauppgifter ofta innehavas av landshövdingar. Givet är att dessa uppdrag i långt högre grad än de av Kungl. Maj:t tilldelade uppgifterna äro till hinder för förverkligande av motionärens önskemål med avseende å förvaltningen av landshövdingeämbetena. Detta sistnämnda spörsmål beröres emellertid ej i motionen, som ju endast avser att begränsa Kungl. Maj:ts rätt att tilldela landshövding uppdrag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 april 1931.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Sävström, Strömberg, Thulin, David Bergström, Sundberg, Mellén*, Larsén, Valfrid Eriksson*, Johansson-Dahr, Magnusson i Tumhult*, Gustafson i Kasenberg, Jansson i Edsbäcken, Persson i Trången, Holmström*, Norling i Lesjöfors, Brännberg och Björck i Kristianstad.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1:o) av herr *Reuterskiöld*, som yrkat, att i utskottets motivering närmast efter stycket: »Enligt utskottets mening — — — — fast tillämpning» skulle tilläggas följande: »Vidare är att märka, att i § 34 regeringsformen finnas bestämmelser om förbud för statsråd samt justitie- och regeringsråd att innehava eller utöva annat ämbete. Motionärens förslag att, i likhet härmed, genom grundlagsbestämmelse reglera landshövdingarnas möjlighet att vid sidan av ämbetet jämväl innehava annat uppdrag synes i vart fall icke böra ske på sätt motionären föreslagit utan, om frågan skall upptagas, underkastas prövning i ett vidare sammanhang.»

2:o) av herr *Sundberg*, som ansett att utskottets yttrande bort erhålla denna lydelse:

Landshövdingarnas löner — — — — till landshövdingen i visst län.

Utskottet har låtit verkställa en undersökning om i vad mån uppdrag tilldelats landshövdingarna av Kungl. Maj:t. Denna undersökning ger emellertid icke vid handen att dylika uppdrag förekommit i sådan utsträckning att *nämnvärda* olägenheter uti av motionären berörda avseenden därav kunnat uppkomma.

Med anledning härav och då alltså behov av att, på sätt i motionen yrkats, begränsa Kungl. Maj:ts rätt i nu berörda avseende icke förefinnes, hemställer utskottet,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

3:o) av herr *Johansson-Dahr* mot viss del av motiveringen.

4:o) av herr *David Bergström*.
